

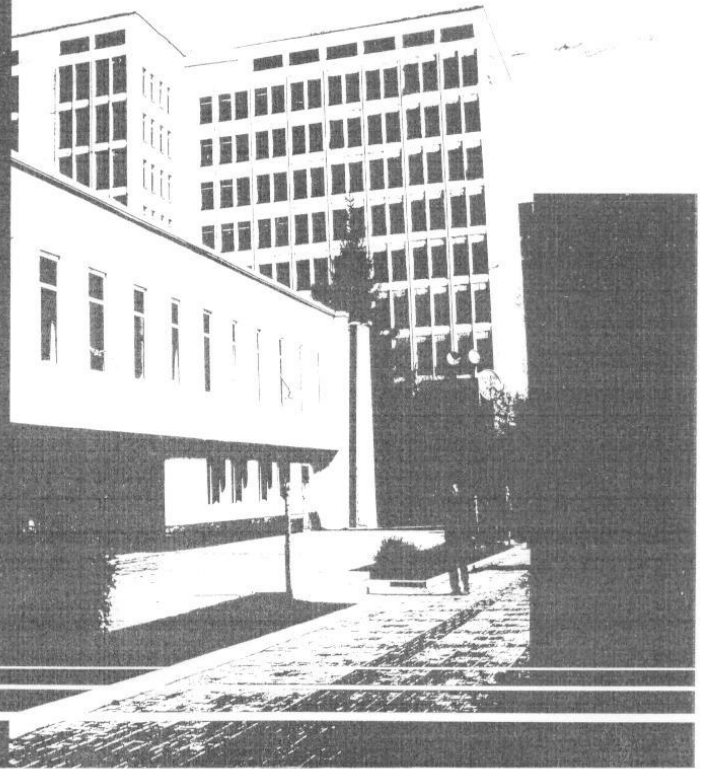

Серія:
Економічні
науки

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

ЧЕРКАСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ТЕХНОЛОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

ВИПУСК 28

ЧЕРКАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**Збірник наукових праць
Черкаського державного
технологічного університету**

Серія: Економічні науки

Заснований у 2000 р.

Випуск 28

Частина III

УДК 378.001.89:33/477.46(082)

З 41

Збірник наукових праць затверджений ВАК України як фахове видання з економічних наук (постанова президії ВАК України від 10.02.2010 р. №1-05/1).

Випуск 28 друкується за рішенням Вченої ради ЧДТУ, протокол № 11 від 29.06.2011 р.

Головний редактор *Лега Ю.Г.*, д.т.н., професор

Заступник головного редактора *Хомяков В.І.*, д.т.н., професор

Редакційна колегія:

Волощук Г.О., д.е.н., професор, ЧДТУ; *Качала Т.М.*, д.е.н., професор, ЧДТУ (відповідальна за розділ „Регіональна економіка”); *Куценко В.І.*, д.е.н., професор, ЧДТУ; *Нусінов В.Я.*, д.е.н., професор, Криворізький технічний університет; *Пасічник Ю.В.*, д.е.н., професор, ЧДТУ; *Петкова Л.О.*, д.е.н., професор, ЧДТУ; *Харічков С.К.*, д.е.н., професор, Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАНУ; *Чернюк Л.Г.*, д.е.н., професор, ЧДТУ; *Школа І.М.*, д.е.н., професор, КНТЕУ; *Яценко В.М.*, д.е.н., професор, ЧДТУ (відповідальний за розділ „Фінанси, бухгалтерський облік і аудит”); *Єресько І.Г.*, к.е.н., доцент, ЧДТУ; *Кобко В.І.*, к.е.н., доцент, ЧДТУ; *Шигимага А.Ф.*, к.е.н., доцент (відповідальна за розділи „Загальні питання економіки”, „Проблеми управління, організації та планування”).

Рецензент *Мостенська Т.Л.*, д.е.н., професор,
Національний університет харчових технологій

Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного
З 41 університету. Серія: Економічні науки [Текст] : Випуск 28: У трьох частинах /
М-во освіти і науки України, Черкас. держ. технол. ун-т. – Черкаси: ЧДТУ,
2011. – Частина III. – 248 с.

У збірнику подані матеріали наукових досліджень, які висвітлюють широке коло актуальних проблем реформування економіки України.

Для студентів, аспірантів, викладачів вузів та науковців економічного профілю.

УДК 378.001.89:33/477.46(082)

© Колектив авторів. 2011

можуть і повинні розглядатися як одна з умов формування систематизованого фонду інформації про ресурси як про об'єкти управління. Вважаємо, що зазначений фонд охоплюватиме всі наявні в регіоні ресурси й міститиме інформацію, необхідну й достатню для прийняття конкретних управлінських рішень. Ця інформація повинна не тільки виступати у формі традиційних знань про той чи інший ресурс, але й містити результати зазначених вище економічних оцінок обґрунтування можливості й доцільності, а також обсягів, термінів, форм і умов їхнього використання в господарській практиці. Формування цього фонду варто розглядати як одну з невід'ємних умов ефективного керування ресурсами регіону.

ЛІТЕРАТУРА

1. Пономаренко В.С. Стратегічне управління / В.С. Пономаренко. – Х.: Основа, 1999. – 620 с.
2. Ревенко Н.Г. Управління ресурсами промислових підприємств: Монографія / Н.Г. Ревенко. – К.: Бюлетень вищ. атестац. комісії. Укр, 2000. – 256 с.
3. Стеценко Т.О. Аналіз регіональної економіки: Навч. посібник / Т.О. Стеценко. – К.: КНЕУ, 2002. – 116 с.
4. Shewhart W. Economic Control of Quality of Manufactured Product / W. Shewhart. – New York: D. Van Nostrand Co., 1931. – P. 53–54.
5. Єріна А.М. Статистичне моделювання та прогнозування: Навч. посібник / А.М. Єріна. – К.: КНЕУ, 2001.
6. Філіпов П. Кластери конкурентоспроможності / П. Філіпов // Експерт Північно-зах. – 2003. – № 43 (152).

УДК 336.3

ОСНОВНІ ЗАСАДИ ЗДІЙСНЕННЯ МУНІЦИПАЛЬНИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ МІСТА

Балацький Є.О., к.е.н., доцент

ДВНЗ «Українська академія банківської справи Національного банку України»

У статті розглянуто порядок емісії облигацій внутрішньої місцевої позики та систематизовані основні вимоги бюджетного законодавства України щодо здійснення муніципальних запозичень. Досліджено сучасний стан та основні проблеми розвитку вітчизняного ринку муніципальних запозичень.

Ключові слова: муніципальні запозичення, облигації місцевої позики, бюджет міста, фінансування інвестиційних проектів.

In the article the procedure of local bonds' issuance is considered and the main requirements of Ukrainian budget legislation concerning the municipal borrowings are systematized. The current state and the main problems of Ukrainian market of municipal borrowing are investigated.

Key words: municipal borrowings, local bonds' issue, city budget, investment project financing.

Постановка проблеми. Бюджет міста як основний централізований фонд фінансових ресурсів відповідної адміністративно-територіальної одиниці виступає головним джерелом покриття як поточних витрат міської громади, так і здійснення фінансування капітальних вкладень, передбачених планом стратегічного розвитку міста. Проте на сучасному етапі функціонування інституту місцевих фінансів в Україні органи місцевого самоврядування залишаються досить обмеженими у власних джерелах коштів для фінансування інвестиційних потреб місцевих громад. Тому надзвичайно актуальним є питання залучення фінансових ресурсів із зовнішніх джерел фінансування, зокрема шляхом розвитку системи муніципальних запозичень на внутрішньому та зовнішньому фінансових ринках.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти розвитку та функціонування ринку муніципальних запозичень досліджуються у працях багатьох вітчизняних науковців, зокрема таких як: Бураковський І.В., Бурмака М.О., Гайдуцький П.І., Геєць В.М., Ковальчук Т.Т., Луніна І.О. та інші. Серед зарубіжних дослідників, які вивчали теоретичні та практичні аспекти випуску, обігу та погашення муніципальних цінних паперів, слід відзначити Баріцова В.Т., Колеснікова В.І., Костикова І.В., Рубцева В.В., Пахомова С.Б., Лоренса Дж. Гітмана, Фрепка С. Фабоці.

Не вирішені раніше частини загальної проблеми. Незважаючи на значний обсяг фахових досліджень у сфері муніципальних позик, у практиці українських міст механізм емісії облигацій місцевих

нозик для фінансування витрат бюджету розвитку міста на сьогоднішній день використовується дуже обмежено. У той же час, у зарубіжних економічно розвинених країнах випуск муніципальних облігацій є широко застосовуваним, а в деяких країнах – основним методом залучення додаткових фінансових ресурсів для інвестиційних потреб місцевих громад.

Мета дослідження. Метою статті є аналіз правових та економічних умов здійснення муніципальних запозичень для фінансування розвитку міста, а також визначення існуючих обмежень щодо розвитку ринку муніципальних облігацій в Україні.

Виклад основного матеріалу. Існуюча на сьогоднішній день структура доходів місцевих бюджетів в Україні характеризується недостатністю власних джерел надходжень та суттєвою часткою залучення міжбюджетних трансфертів. Поряд із цим, структура витратків місцевих бюджетів свідчить про переважне використання бюджетних коштів на потреби споживання (соціальний захист, освіта, охорона здоров'я тощо) та надзвичайно низьку питому вагу витрат на фінансування капітальних вкладень і реалізацію інвестиційних проектів.

З другого боку, нагальною потребою більшості українських міст є здійснення модернізації та оновлення їх транспортної інфраструктури, впровадження енергозберігаючих технологій, реконструкції житлово-комунального господарства тощо. Це потребує значних капіталовкладень, що не можуть бути забезпечені лише за рахунок отримання міськими бюджетами цільових субвенцій. У такому випадку досить ефективним та зручним інструментом фінансування капітальних витратків стають муніципальні запозичення.

У широкому розумінні муніципальними запозиченнями вважаються позики, здійснювані від імені муніципального утворення, шляхом емісії певного виду цінних паперів або взяття банківського кредиту. Вишук муніципальних цінних паперів (облігацій) для фінансування капітальних витратків є більш зручним способом залучення фінансових ресурсів, порівняно із банківським кредитом, та у міжнародній практиці організації місцевих фінансів використовується набагато частіше. Тому у рамках даного дослідження ми зупинимося на розгляді саме цієї форми муніципальних запозичень.

Основними перевагами залучення коштів до місцевого бюджету шляхом емісії муніципальних облігацій є:

- можливість емітента самостійно конструювати позику, визначаючи найбільш зручні умови випуску та погашення облігацій залежно від своїх потреб та особливостей інвестиційного проекту, що фінансується за рахунок даної позики (до таких умов належать, зокрема, обсяг і термін позики, рівень процентної ставки, порядок виплати відсотків та інші);
- рівень процентної ставки, що встановлюється за муніципальними облігаціями, є нижчим порівняно із ставкою банківського кредиту (проте не може бути занадто низьким, оскільки повинен бути врахований інтерес інвестора);
- за рахунок випуску муніципальних облігацій можна залучити значну за обсягом суму позики, яка можливо не могла б бути надана одним банком чи навіть у рамках консорціумного кредитування.

В Україні серед видів муніципальних облігацій виділяють облігації внутрішньої місцевої позики та облігації зовнішньої місцевої позики. Перші передбачають розміщення облігацій в межах національного фінансового ринку, останні – відносяться до євробондів і використовуються для залучення фінансових ресурсів на зовнішньому фінансовому ринку. Облігації місцевої позики можуть випускатися виключно на пред'явника у документарній або бездокументарній формі.

Поряд із розглянутими вище суттєвими перевагами використання облігацій місцевих позик, порівняно із банківськими кредитами, слід відзначити і певні їх недоліки, які, передусім, пов'язані з особливостями розвитку ринку муніципальних запозичень в Україні.

Загалом процес випуску та розміщення облігацій місцевих позик є значно тривалішим та більш трудомістким для місцевої ради, порівняно з отриманням банківського кредиту. Порядок здійснення внутрішніх запозичень місцевими органами влади в Україні регламентується Положенням про порядок випуску облігацій внутрішніх місцевих позик [4].

Загальна послідовність дій емітента при проведенні випуску облігацій місцевих позик, а також основні суб'єкти, задіяні в процедурі здійснення муніципальних запозичень, представлені на рис. 1.

Отже, в процесі залучення фінансових ресурсів органами місцевого самоврядування шляхом випуску облігацій внутрішньої місцевої позики беруть участь як безпосередньо основні суб'єкти угоди (органи місцевого самоврядування та інвестори), так і професійні учасники фондового ринку (андеррайтери, організатори торгівлі, реєстратори, зберігачі та інші), органи державного регулювання (МФУ, ДКЦПФР) та інші суб'єкти (юридична компанія, рейтингове агентство, страхові компанії).

При цьому ключовими посередниками угоди між емітентом та інвесторами є організатор випуску та андеррайтер [3, с. 21]. Організатор випуску, як правило, бере на себе функції з організації розміщення облігацій від імені і за рахунок емітента. Організатором випуску при розміщенні облігацій внутрішньої місцевої позики найчастіше виступають універсальні або інвестиційні комерційні банки, а також консалтингові фінансові компанії. При здійсненні зовнішніх запозичень міською радою як посередники виступають, як правило, міжнародні інвестиційні банки.

На відміну від організатора випуску, андеррайтером може виступати виключно юридична особа, яка має відповідну ліцензію на здійснення професійної діяльності на ринку цінних паперів (банк, інвестиційна компанія, торгівець цінними паперами). Андеррайтер проводить первинне розміщення муніципальних облігацій на фондовому ринку, у тому числі може здійснювати гарантований андеррайтинг – викуп облігацій на первинному ринку на себе з подальшим перепродажем.

Рейтингове агентство та юридична компанія належать до допоміжних посередників на ринку муніципальних запозичень, проте без їх участі не може відбутися жоден випуск муніципальних облігацій. Так, наявність рейтингової оцінки позичальника та відповідних боргових інструментів від уповноваженого рейтингового агентства є однією з умов отримання дозволу від Міністерства фінансів України на здійснення випуску облігацій місцевої позики.

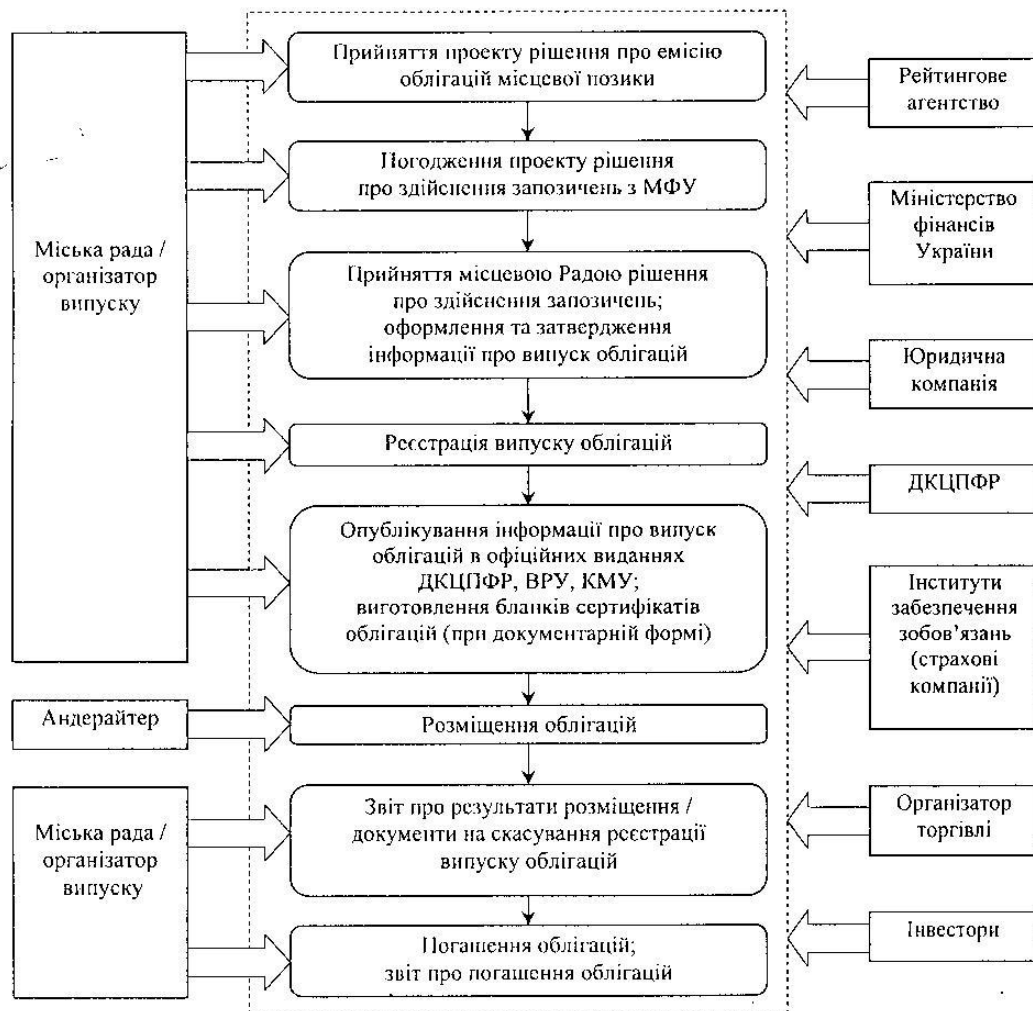

Рис. 1. Порядок емісії облігацій внутрішніх місцевих позик

Слід зауважити, що, маючи намір здійснити випуск муніципальних облігацій, місцеві органи влади можуть зіткнутися з рядом обмежень. Перш за все, мова йде про вимоги щодо здійснення внут-

рішних та зовнішніх місцевих запозичень, визначені Бюджетним кодексом України. Незважаючи на те, що згідно з новою редакцією Бюджетного кодексу [2] місцевим радам були надані більш широкі повноваження у здійсненні місцевих запозичень, все ж таки процедура залучення фінансових ресурсів як на зовнішньому, так і на внутрішньому фінансових ринках залишається досить складною та обтяжливою для багатьох українських міст. Систематизація основних обмежень щодо здійснення запозичень місцевими радами в Україні згідно з попередньою та новою редакціями Бюджетного кодексу здійснена на рис. 2.

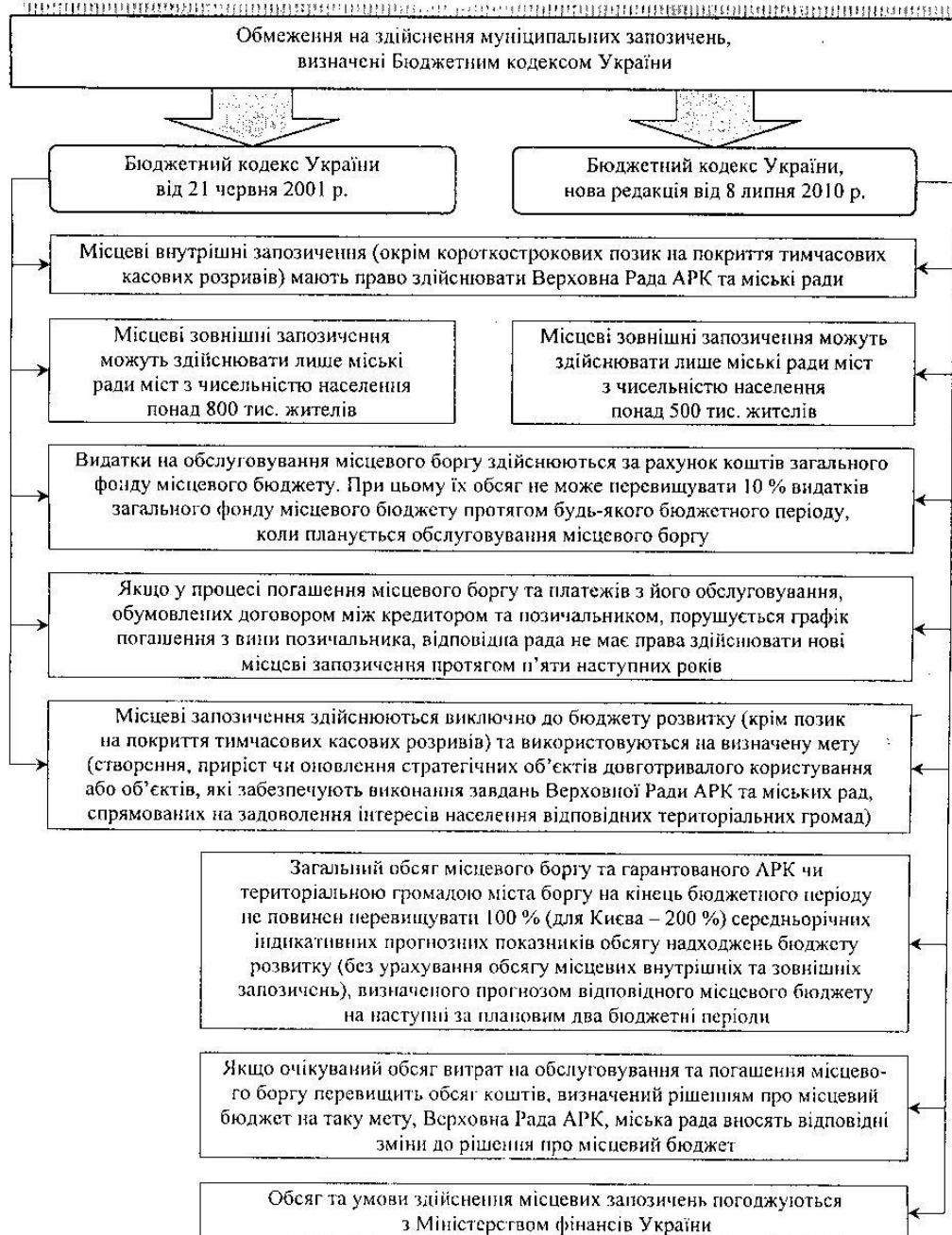

Рис. 2. Вимоги до здійснення внутрішніх та зовнішніх місцевих запозичень, передбачені бюджетним законодавством України

Таким чином, основні зміни у бюджетному законодавстві стосовно місцевих запозичень торкнулися, перш за все, вимог щодо чисельності населення міст, які мають дозвіл на випуск облігацій зовнішньої місцевої позики. Так, за нормами Бюджетного кодексу України, до його нової редакції у 2010 році, дозвіл на отримання зовнішніх запозичень мали міста з населенням не менше 800 тисяч жителів. Таких міст в Україні на сьогодні лише шість, до них належать: Київ, Харків, Дніпропетровськ, Одеса, Донецьк та Запоріжжя.

Після зниження у новій редакції Бюджетного кодексу граничного рівня чисельності населення міст, що мають право використовувати зовнішні позики, до 500 тисяч мешканців, даний перелік доповнився такими містами, як Львів, Кривий Ріг та Миколаїв. Фактично ж на сьогоднішній день правом на використання облігацій зовнішньої місцевої позики скористалася лише Київська міська рада [3].

Поряд із змінами, що торкнулися умов здійснення зовнішніх запозичень міськими радами, у новій редакції Бюджетного кодексу визначено граничний розмір місцевого боргу та обсягу надання місцевих гарантій. Так, відповідно до частини 3 статті 18 Бюджетного кодексу загальний обсяг місцевого боргу та гарантованого Автономною Республікою Крим чи територіальною громадою міста боргу станом на кінець бюджетного періоду не повинен перевищувати 100 % (для міста Києва – 200 %) середньорічних індикативних прогнозних показників обсягу надходжень бюджету розвитку (без урахування обсягу місцевих внутрішніх та зовнішніх запозичень), визначеного прогнозом відповідного місцевого бюджету на наступні два бюджетні періоди. У разі перевищення встановленої граничної величини боргу Верховна Рада АРК чи відповідна міська рада зобов'язані вжити заходів щодо приведення загального обсягу боргу у відповідність до положень Бюджетного кодексу.

В цілому ж можна відзначити, що у нормативно-правовій базі стосовно сфери муніципальних запозичень суттєвих змін не відбулося. На сьогоднішній день більшість місцевих бюджетів залишаються досить обмеженими у можливостях використання облігацій внутрішньої та зовнішньої місцевої позики для наповнення місцевих бюджетів, зокрема бюджетів розвитку.

Таким чином, розвиток механізму здійснення муніципальних запозичень в Україні виступає одним із найбільш пріоритетних завдань удосконалення системи фінансового забезпечення органів місцевого самоврядування. Цей механізм забезпечує можливість отримання на тривалий термін та на зручних умовах потрібної для муніципалітету суми коштів, що спрямовуються на виконання інвестиційних проєктів, необхідних для забезпечення стратегічного розвитку міста.

У той же час у нашій державі розвитку ринку муніципальних цінних паперів перешкоджають ряд факторів, а саме:

1) громіздка процедура отримання дозволу на здійснення позики та проведення відповідного оформлення операції. Зрозуміло, що такі вимоги з боку держави зумовлені, насамперед, необхідністю забезпечити надійність внутрішніх запозичень та убезпечити від неспроможності місцевої ради розраховуватися за взятими зобов'язаннями. З другого боку, необхідність залучення значної кількості посередників, отримання юридичного висновку та проведення рейтингової оцінки позичальника та боргових зобов'язань підвищують транзакційні витрати на здійснення запозичення та призводять до загального здорожчання вартості обслуговування місцевого боргу;

2) недосконалість законодавства стосовно місцевих запозичень. Деякі норми бюджетного законодавства можуть суттєво обмежувати зацікавленість в облігаціях місцевої позики як з боку емітентів, так і з боку інвесторів. Так, наприклад, відсутність гарантій держави щодо виконання муніципальних зобов'язань робить облігації місцевої позики менш надійними для інвесторів. Крім того, норма щодо неможливості місцевої ради використовувати запозичення протягом п'яти років у разі порушення умов погашення попередньої заборгованості, з одного боку, дійсно стимулює до своєчасного виконання зобов'язань. Проте, з другого боку, ця норма може призвести до суттєвого віддалення кінцевих термінів розрахунку місцевої ради за борговими зобов'язаннями [5]; окрім того, цим суттєво обмежуються інвестиційні можливості розвитку міста, але призводить до того, що міська рада при неможливості своєчасно погасити заборгованість буде використовувати механізм реструктуризації боргу, але вже не буде зацікавлена у швидкому погашенні заборгованості;

3) нерозвиненість базового сегменту вітчизняного боргового ринку – ринку державних цінних паперів. На сьогоднішній день ринок державних цінних паперів в Україні є невеликим за обсягами здійснюваних операцій та недостатньо ліквідним. Хоча у багатьох розвинених країнах (особливо в тих, що характеризуються високою децентралізацією місцевих фінансів – США, Канаді) муніципальні облігації за своїм обсягом можуть навіть перевищувати обсяги емісії державних цінних паперів та харак-

теризуються вищою порівняно з ними дохідністю, в Україні, на нашу думку, розвиток внутрішнього ринку державних цінних паперів має забезпечити розвиток і муніципальних запозичень, а також стати орієнтиром для формування динаміки цін на внутрішні муніципальні облигації;

4) недостатність загального рівня розвитку фондового ринку в Україні та недосконалість його інфраструктури, а також низька інформаційна забезпеченість суб'єктів ринку;

5) недостатня участь страхових компаній у страхуванні відповідальності місцевих рад за виконання ними боргових зобов'язань за облигаціями місцевої позики, результатом чого є нижча надійність муніципальних облигацій з точки зору інвесторів та відповідно менша зацікавленість у їх придбанні.

Доцільність та ефективність використання такої форми фінансування бюджету розвитку міста, як муніципальні облигації визначається багатьма факторами, які можна умовно об'єднати в три основні групи. Перш за все, початковими умовами є безпосередньо характеристики самої адміністративно-територіальної одиниці, яка здійснює емісію облигацій: розмір міста, характеристика його бюджетного потенціалу, можливості щодо наповнення бюджету та відповідно наявність джерел ресурсів для своєчасного виконання боргових зобов'язань.

З другого боку, доцільність здійснення позики залежить від характеру інвестиційного проекту чи загалом мети, на яку направляються залучені через емісію облигацій кошти: окупність проекту, економічна вигода від його впровадження, термін реалізації, обсяг необхідних ресурсів (по співвідношенню до обсягу транзакційних витрат на емісію облигацій та до обсягу бюджету розвитку міста) тощо.

І по-третє, вагому роль також відіграють загальні соціально-економічні показники розвитку держави та регіону: загальний рівень розвитку ринку цінних паперів та, зокрема, ринку муніципальних облигацій, розвиненість інфраструктури фондового ринку, стабільність економічної та політичної ситуації в країні, показники грошово-кредитного ринку (рівень процентних ставок, рівень інфляції) тощо.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розробок у даному напрямку. Таким чином, муніципальні облигації є важливим інструментом фінансового забезпечення стратегічного розвитку міст та інших територіальних громад. Їх використання дозволяє акумулювати ресурси на внутрішньому чи зовнішньому фінансових ринках з метою наповнення місцевих бюджетів розвитку та реалізації відповідних інвестиційних проєктів. На сьогоднішній день ринок муніципальних запозичень в Україні є недостатньо розвинутим, що суттєво стримує можливості реалізації програм стратегічного розвитку територій. Забезпечення розвитку інституту місцевих запозичень залежить від вирішення ряду проблем загальноекономічного, нормативно-правового та фінансового характеру.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бюджетний кодекс України // Верховна Рада України: Закон № 2542-III від 21.06.2001. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>
2. Бюджетний кодекс України // Верховна Рада України: Закон № 2456-VI від 08.07.2010. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>
3. Варфоломеев С. Український ринок муніципальних облигацій: аналітичний огляд / С. Варфоломеев // Проєкт технічної допомоги Агентства США з міжнародного розвитку «Впровадження пенсійної реформи в Україні» (компанія ПАДКО). – Київ, 2003. – 55 с. – Режим доступу: <http://www.pension.kiev.ua/files/MunicipalBonds.pdf>
4. Про затвердження Положення про порядок випуску облигацій внутрішніх місцевих позик // Рішення Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку № 414 від 07.10.2003 із внесеними змінами. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>
5. Самойлова Е. Чем рискует инвестор, вкладывая средства в муниципальные облигации? / Е. Самойлова // Рейтинговое агентство «Кредит-рейтинг». – Режим доступу: <http://www.credit-rating.ua/ru/analytics/analytical-articles/11399>

ЗМІСТ

<i>Яценко В.М., Яценко О.В., Яценко М.В., Шевченко А.М., Ткачук І.Й.</i> Методичні підходи до аналізу цін на продукцію сільськогосподарського виробництва	3
<i>Чернюк Л.Г., Пена Т.В.</i> Критерії вибору пріоритетів соціальної інфраструктури в системі суспільного розвитку (методологічний зріз)	12
<i>Задорожний І.С., Задорожний В.І., Козловська С.Г.</i> Структурні зв'язки в системах управління організацією	19
<i>Тимечко І.Р.</i> Сучасні інструменти підвищення конкурентоспроможності регіону	26
<i>Сарапіна О.А.</i> Основні передумови та чинники здійснення фінансової реструктуризації підприємств харчової промисловості	30
<i>Одінцов О.М.</i> Організаційні основи регіонального продовольчого кластера	34
<i>Яценко В.М., Бондар І.В.</i> Аналіз впровадження інноваційної політики в державній програмі розвитку промисловості	38
<i>Проскура В.Ф.</i> Аналіз економічної оцінки в життєвому циклі ресурсів регіону	43
<i>Балацький Є.О.</i> Основні засади здійснення муніципальних запозичень для забезпечення стратегічного розвитку міста	46
<i>Чернецька О.В.</i> Інтеграція України до енергетичного ринку Європейського союзу	52
<i>Пасенко В.М.</i> Інструменти захисту регіональних інтересів в умовах зовнішньоекономічної лібералізації	57
<i>Доронін А.В., Полубедова А.О.</i> Оцінка трудової поведінки персоналу	61
<i>Загоруйко І.О.</i> Елементарна модель спільної рівноваги на ринках продуктів та ресурсів	67
<i>Карачина Н.П., Вітюк А.В., Острий І.Ф.</i> Комплексне дослідження розвитку машинобудівних підприємств Вінницької області	73
<i>Джусов А.А.</i> Інвестиційний потенціал акцій компаній аэрокосмической индустрии	80
<i>Муренко А.А., Олькова С.С.</i> Особливості складання методики фінансової звітності в Україні та основні напрямки удосконалення її в сучасних умовах господарювання	84
<i>Гладченко А.Ю.</i> Енергетична складова глобалізації світової економіки	89
<i>Невесенко В.Д.</i> Структурна політика щодо аграрного сектора економіки в Україні та деяких країнах Європи	93
<i>Репілевський Є.В.</i> Організаційно-економічні чинники та перспективи підвищення виробництва сої в Україні	100
<i>Коломицева О.В.</i> Тенденції трансформації регіональних соціально-економічних систем	104
<i>Захаров О.І.</i> Погодження інтересів зацікавлених сторін у системі економічної безпеки підприємства	108
<i>Ярошенко О.</i> Корпоративні конфлікти як загроза економічній безпеці підприємства	113
<i>Кудирко О.М.</i> Нормативне регулювання і стандартизація внутрішнього аудиту в Україні та в світі	117
<i>Білоус І.В.</i> Обов'язкове медичне страхування в пострадянських країнах	121
<i>Сазонець І.Л., Халатур С.М.</i> Сутність інституалізації та її вплив на забезпечення продовольчої безпеки шляхом розвитку міжнародних організацій	126
<i>Петкова Л.О.</i> Європейські стандарти розвитку інфраструктури України та її регіонів	132

ВЕДЬМИШАНОВНІ КОЛЕГИ!

"Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки" є фаховим виданням з економічних наук (постанова президії ВАК України від 10.02.2010 р. №1-05/1). Редакційна колегія запрошує до співробітництва вчених та науковців.

До збірника приймаються статті українською, англійською чи російською мовою, що раніше не публікувалися, які присвячені вивченню стратегічних питань розвитку економіки, вдосконалення податкової, інвестиційної та амортизаційної політики, інвестиційної привабливості регіонів, галузей і підприємств, міжнародної економіки, інтенсифікації інтеграційних процесів та іншим актуальним проблемам сучасної економічної науки, обсягом 6–10 сторінок. Питання оплати публікацій вирішується після включення статті до чергового випуску збірника. Вартість публікації: 30 грн за одну сторінку авторського тексту. "Збірник наукових праць ЧДТУ" можна замовити в електронному вигляді або як збірник за собівартістю випуску.

Комплектування випусків: у міру надходження статей за тематикою: загальні питання економіки; фінанси, бухгалтерський облік та аудит; регіональна економіка; проблеми управління, організації та планування.

Два примірники статті, чітко роздруковані на лазерному принтері, підписані автором (усіма співавторами) на одному примірнику, із рецензією доктора наук за фахом, електронною копією на компакт-диску надсилаються до редакції.

Експертний висновок додається від організації, де працює автор (хоча б один із співавторів). На окремому аркуші в одному примірнику подаються дані про авторів: прізвище, ім'я та по батькові (повністю), науковий ступінь і вчене звання, посада, місце роботи, пошта адреса, електронна адреса, службовий та домашній телефони. Також додається окремий файл із даними про автора.

Адреса редакції: ЧДТУ, 18006, м. Черкаси, бул. Шевченка, 460,
кафедра економіки та управління, каб. 203-а (II корп.) *e-mail:* econ@pisem.net
Контактний телефон у Черкасах (0472) 73-02-14.

Технічний секретар: *Ходаковська Вікторія Миколаївна*

Реквізити для оплати публікацій: Одержувач: ЧДТУ. Код: 05390336 р/р 31254277220984
УДК в Черкаській області. МФО 854018. Призначення платежу: за публікацію статті
у "Збірнику наукових праць Черкаського державного технологічного університету.
Серія: Економічні науки", прізвище та ініціали автора(ів)).

Вимоги до оформлення авторського оригіналу

Поля: верхнє – 2 см, нижнє – 3 см, правє, лівє – 2,5 см.

Редактор: MS Word. *Гарнітура:* Times New Roman, кегль (розмір) 14. Міжрядковий інтервал – 1.

У верхньому лівому кутку вказується УДК. Назва статті друкується великими літерами, жирним шрифтом по центру сторінки, під нею, також по центру – прізвище та ініціали (жирним шрифтом), науковий ступінь і вчене звання, посада автора (курсивом). Бажано вказати назву рубрики, в якій буде публікація. Нижче друкується назва організації (навчального закладу), де працює автор.

Зразок:

УДК 338.012

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Хомяков В.І., д.т.н., професор

Черкаський державний технологічний університет

Текст статті оформлюється в одну колонку. Абзацний відступ 1 см.

Формули потрібно набирати у вмонтованому в MSWord редакторі формул Equation, мінімальний розмір індексів формул – 10. Таблиці слід створювати за допомогою табличних функцій редактора MSWord. Рисунок можуть бути виконані у вмонтованому в MSWord графічному редакторі та обов'язково згруповані; також припускається вставка об'єктів у графічному форматі (psx, jpg, bmp, tif, gif і т.ін.). Підписуноків підписи набираються жирним шрифтом, розмір – 12.

Література: список використаної літератури, оформлений за вимогами ВАК України, подається наприкінці статті. Оформлення посилань: у квадратних дужках вказується номер за списком джерела та, через кому, номери сторінок праці, на яку посилаються. Наприклад, [5, с. 88].

Тексту статті передують *анотції* російською/українською (якщо стаття написана українською мовою, анотація подається російською, і навпаки) та англійською мовами, які мають стисло передавати основний зміст результатів проведеного дослідження, і *ключові слова* цими мовами.

Згідно з постановою ВАК України №7-05/1 від 15 січня 2003 р. "Про підвищення вимог до фахових видань, внесених до переліків ВАК України" у науковій статті мають бути наявні такі необхідні елементи:

- постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями;
- аналіз останніх джерел досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується ця стаття;
- формулювання цілей статті (постановка завдання);
- виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів;
- висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямку.

Авторські оригінали, що не відповідають зазначеним вимогам, не приймаються до розгляду. Рукописи підлягають додатковому редакційному рецензуванню. Прорецензована стаття може бути повернута автору на доопрацювання. Відхилений оригінал авторові не повертається. Статті друкуються в авторській редакції.

Редакційна колегія

Наукове видання

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
ЧЕРКАСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ТЕХНОЛОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ**

СЕРІЯ: ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ

ВИПУСК 28

ЧАСТИНА III

Статті друкуються в авторській редакції.

*Коректура і комп'ютерна обробка: Костенко Т.В., Кусень Т.В.
Технічний редактор Давиденко К.В.*

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
серія КВ № 6060 від 16.04.2002 р.

Редколегія не завжди поділяє точку зору авторів.

Видавець – Черкаський державний технологічний університет,
бульвар Шевченка, 460, м. Черкаси, 18006.
Свідоцтво про державну реєстрацію серія ДК № 896 від 16.04.2002 р.

Підп. до друку 15.08.2011. Формат 60x84 1/8.
Папір офісн. Друк оперативний. Гарн. Times New Roman.
Умов. друк. арк 29,06. Обл.-вид. арк. 27,5. Зам. № 11-0418.
Надруковано в редакційно-видавничому центрі ЧДТУ
бульвар Шевченка. 460, 4 к., м. Черкаси. 18006